БЕЛАРУСКАЯ ДУМКА

Цана нумэру 50 кап.

Выходзіць тройчы у тыдзень.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Вільня, Востра-Брамская, № 9.

Год I. Серада, 30 красавіка 1919 г. № 2.

Вільня, 29—IV—19 г.

Ці мы ведаем, што мае да нас Антанта? Ці мы ведаем, з якой нязвычайнай у паміжнародных адносінах ласкі польскае войска Пілсудзкага вызваліла частку Беларусі і Літвы з бальшавіцкага комуністычнага раю? Ці мы ведаем. чым і як, і калі адудзячым за гэта? Ці мы ведаем, што мусім рабіць у гэтым апошнім кірунку? Ці мы ведаем, тужыць ці радавацца трэба, зірнуўшы у будучыну? Ці бальшавіцкі надзел Беларусі паймець ішчэ вялікшую моц, калі польскае войска дойдзе толькі да Бярэзіны, ці яго спаткае кон Бярэсьця, калі й Дарагабуж патрапіць у лічбу роўных і вольных з Польшчаю местаў?

Мы ня ведаем.

Народ беларускі і нацыянальныя меньшасьці на тэрыторыі Беларусі дагэтуль чаму-сьці ня ведаюць, ці шануюцца іхныя правы там, дзе у гэты час мяркуюць аб долі усіх народаў, дзе у гэты час падлічаюць усе іхныя страты. Ці там ёсьць сьведкі нашы аб крыўдах нашых, ці там ёсьць хто-хто, каб памянуў аб ахвярах Беларусі на вайне і с прыгоды вайны?

Мы ня ведаем.

Беларусь зрыта акопамі, Беларусь спалена, Беларусь разбурана, Беларусь сталована акупантамі, як сьпелае жыта конскімі капытамі, Беларусь зморана голадам, ад уселякай пошасьці на Беларусі паўмірала многа людзей, а ішчэ балей іх і цяпер просяць сьмертухну, каб прыстала барджджэй, бо голыя, босыя выкінуты з Расеі, кудой уцекалі ў тое безгалоўе.

Цьмяная з твару, худэрлявая, маўляў, сама сьмерць, з жэбрачымі торбамі, як старчыха акінута Беларусь усім сьветам, хоць шмат каму вадзіць, што яна мае навет гэныя торбы, — трэба у яе адбіць — хоць і дагэтуль стогніць яна пад нагамі чужацкіх арміяў.

Калі-ж будзе наша прамова?

Калі Антанта паслухае і нашу гутарку?

Польскае войска ходзіць па былому Вялікаму Князьству Беларуска-Літоўскаму і досіць далёка на ўсход ад яго межаў.

Чаму-ж маўчыць Антанта?

Калі-ж даведаемся, у чым справа?

ПАДЗЕЛ БЕЛАРУСІ.

Бальшавікі зрабілі спробу падзелу Беларусі: прылучылі да Маскоўшчыны Вітэбшчыну, Магілеўшчыну і беларускія паветы Смаленшчыны, Арлоўшчыны і Чарнігаўшчыны.

Мяжа пайшла як раз пасярод этнаграфічнай Беларусі. У гэтым выпадку бальшавіцкія дыплёматы, заядлыя ворагі рэлігіі, скарысталі з яе: да праваслаўнай Маскоўшчыны далучылі чыста праваслаўную Беларусь, а побач з каталіцкай Польшчай пакінулі заходнюю частку Беларусі, дзе значны працэнт беларусаў-каталікоў.

Для бальшавікоў, як вядома, даражэй за ўсяго на сьвеце — панаваньне іхнае партыі дзеля карысьці комуністычнае ідэі.

На яе карысьць, паміж іншым, зрабілі яны фактычна спэкуляцыю на падзеле Беларусі.

Справа ў тым, што бальшавікі бачылі, як убіраецца ў сілу Польшча, як ёй спагадае Антанта як беларускія паны-абшарнікі, досіць вядомага палітычнага колеру тыпы, таксама хочуць зрабіць спэкуляцыю на ідэі адраджэньня польскай дзяржаўнасьці; бальшавікі бачылі гэта і сьцямілі, што лепей захапіць сабе толькі тое, што напэўна можна утрымаць.

Вышэйказаныя панскія элемэнты, як ведаем, галяцца на ўсю Беларусь. Гэта іхны панскі максімум. Але й яны, як тыя камуністы, не спадзяюцца, што гэтак здарыцца напэўна, і згаджаюцца толькі на Заходнюю Беларусь, — гэта панскі мінімум.

Такім чынам, непадобныя палітычныя колеры зышліся і разьвязалі пытаньне аднальково.

Бальшавіцкая спроба, як часовая, задалася добра.

Загадвала і кіравала Масква (Сталін, Іоффэ дый інш.), а спаўняў загады смаленскі „Обліскомзап“. Каб забіць бакульшчэ выкарасталі дробачку бальшавікоў-беларусаў, выпісаных з Масквы, на чале з няшчасным паэтам Жылуновічам (Цішка Гартны). Усяго за тыдзень газэта Обліскомзапа пісала з кпінкамі, што навет аўтаномія Беларусі— гэта „аўтаномія дзевак і хлопцаў с-пад смаленскай вёскі“, як раптам бальшавіцкая конфэрэнцыя ў Смаленску абвесьціла незалежную Беларускую Рэспубліку.

У Менску, пасьля, сябраў часовага ураду бальшавікоў-*беларусаў* «обліскомзапцы» кінулі у турму. Зрабіўшы Рэспубліку Беларусі, Вітэбшчыну адлучылі, ня гледзячы на пратэсты павятовых рад, па загаду з Масквы, у адзін вечар, шатубату; дэлегаты зьезду першы раз чулі ад дакладчыка, за колькі дзесят мінут да галасаваньня, што мае быць адлучэньне ад Беларусі. Кіравалі справаю розныя Сергеўскія, якія пісалі літэральна гэтак: „*Вітэбшчына не зьвязана з Беларусьсю а ні складам насяленьня, якое навет не гаворыць па-беларуску, а ні з эканаміцкага боку, а ні як інакш*“!! А ведама, хто гаворыць у вочы ўсім гэткую няпраўду, той можа зрабіць абы-што, бо „хто ілжэць, той і крадзе“. Адлучалі тыя людзі, што на карысьць свайго „комунізма“, як маем весткі, спалілі ў Полацку ўсе беларускія кніжкі, каб не пашыралася у „іскони маскоўскай“ Вітэбшчыне, „ліпучая пошасьць“ беларускага духоўна-эканаміцкага адраджэньня. Губэрскі з'езд бальшавіцкіх радаў Магілеўшчыны навет і пастанову вынес, каб не адлучацца, але Масква гыркнула, і што сьці пакруцілі, памуцілі,—адлучылі.

Цяпер падзел Беларусі у другой фазе. Бальшавікі чакаюць, што наша панская сотня зацьвердзіць гэты падзел. Бальшавікі рагочуць ад радасьці, калі у Варшаве уцекачы-абшарнікі Беларусі пачынаюць даводзіць аб патрэбе *далучэньня* нашага краю да Польшчы. Бо гэная дзяліцьба с панамі ім вельмі карысна: комунізм будзе забасьпечан ззаду, каб лепей адчапіцца сьпераду ад Колчака.

Але гэты наш падзел, каб ён здарыўся, вельмі-ж забаліць братняму польскаму народу! За тых паноў. І нам забаліць.

Нашае сэрца ужо кроіцца ад болю. Нашыя вочы ужо засьцілаюцца сьлязьмі... Бо бачым, як ва ймя сацыяльных спробаў, ці ва ймя інтарэсаў панскай кішані, гандлююць народам беларускім. Да часу тужым! Здрыганецца Беларусь! Скаланецца народнае сэрца, і хаця не мала ящчэ разліецца крыві, і хаця яшчэ колькі раз, можа, вымыцца у ёй старонка, мы, ці беларусы па крыві, ці беларусы на бацькаўшчыне, здолеем увайсьці у сямью народаў, як роўныя да роўных і вольныя да вольных.

Мы, адраджоны працоўны народ, мы ня гожы ужо на комуністычную ці панскую спэкуляцыю.

Мы мусім праканаць у гэтым ахвотнікаў да спэкуляцыі. *N.*

Яшчэ «помста» і «кара».

Закрануўшы балючае пытаньне аб «помсьце» польскіх паноў беларускім сялянам*), нельга прайсьці моўчкі каля іншага яшчэ факту: адносін нашага каталіцкага мешчанства да жыдоў. Дзякуючы таму, што значная частка бальшавіцкага вышэйшага «чыноўніцтва» былі жыды, разам з ненавісьцю да бальшавізма явіўся і страшэнны антысэмітызм. Ен праяўляецца ўсюды: і ў гутарцы баб на рынку, і ў рэвізіі жыдоўскіх кватэр, і заражае сваёю атрутаю навет псыхіку інтэлігэнцыі. У кожным спатканым жыду бачуць бальшавіка.

Няхай-жа словы аб правох і абароне ўсіх жыхараў нашага краю будуць запаведзьдзю, каб цяперашняя ўлада ня была прымушана спыняць зьвярыныя інстынкты паскробкаў грамадзянства срогімі мерамі. **Ф.**

*) № 1 „Бел. Думк.“.

Аб усіх сваіх патрэбах і жаданьнях, а злашчы крыўдах пішы у «Беларускую Думку»!

ЭСЭРЫ АБ БАЛЬШАВІКОХ.

„Усерасейская сьпекуляцыя“.

Пад гэткім назовам у № 3 „Бюльлятэню Ц. К. Расейскай партыі левых с. р.“ знаходзім ніжэй надрукованую цікавую заметку.

„На сьпекулятыўным пачатку пабудована гаспадарскае жыцьцё краю, бо без сьпекуляцыі *падохла-б* (перэклад літэральны, курсіў рэдакцыі) усё насяленьне.

На сьпекулятыўным падмурку істнуіць бальшавіцкая ўлада, бо без сьпекуляцыі яна была б задаўлена мястовым пралетарыятам.

На сьпекулятыўных рахунках будуіцца гэтай уладаю паміжнародная палітыка, бо без сьпекуляцыі ня было-б прэдана багацьце краю паміжнароднаму імперыялізму.

На сьпекулятыўных рэйках стаіць дзержаўны механізм, бо без сьпекуляцыі партыя бальшавікоў-камуністаў ня мела-б у краю соткі галасоў.

Молаху сьпекуляцыі адданы вялізныя ахвяры на рахунак краю і працоўнага народа: чырвоная Фінляндыя удана на белагвардэйскі лагер, вольная Латвія рынута ў абоймы германскага мілітарызма і затым грамадзкай вайны, з вялікім хаценьнем здабываўшая самастойнасьць Украіна прэдана Скарападзкаму, нямецкаму камандаваньню і бальшавіцкай „чрэзвычайцы“.

Дыявалу сьпекуляцыі запалены розныя хвіміямы: заклікан чужаземны капітал, пабуджан дух хцівасьці, пабудован ядыны фронт уключна ад імперыялізма да бальшавізма, разбурана усё і нічога ня створана.

Дзеля быцьця сьпекуляцыі прырухтованы ўсе умовы: „чрэзвычайкі“, катаваньне, растрэлы, над каторымі пануюць хабары.

Будзь прокляты сьпекулятыўны час, што радзіла і абараняіць ядыная партыя бальшавікоў-камуністаў.

Прадацелі рэвалюцыі, здраднікі у справе паміжнароднага сацыялізма, што пяпер рынуліся, адурэўшы, у сьпекуляцыю, паймуць па сябе вечны сорам.

Далоў сьпекуляцыю, далоў ад панаваньня партыю, што да яе прызналася!“

„Тры віцязі“.

У тым-жа нумэру надрукована заметка аб трох кітох, на якіх трымаецца расейскі комунізм.

«Не раськідайце вашае увагі па усіх сябрах гэнае дзівоснае партыі, пад пакрывам якой хаваюцца душагубныя учынцы, былыя ахраньнікі, сяньнішнія апрычнікі, вырадкі, забойцы, каты, марадэры, хабарнікі і шмат іншых гэтак выгодных, але не пачэсных прафэсіяў, бо кучачка пралетарыяў гэтай партыі не адзначаіць яе асабістасьцяў.

Заўважцеся на партыйных прадстаўніках і ўспамяніце аб іхнай харакгарыстацы, складзенай у народзе.

Мань, злодзій і правакатар Грыгоры Зіноўеў, што зьмярдзьвіў петраградзкі пралетарыята, дкінуўся ад заветаў акцяберскай рэвалюцыі, якбыцыцам ён зусім аб іх і ня чуў, калі шчаміўся у старшыні Петраградзкай Рады, штукар на зводы і брудную брахню, надзвычайны трус і брахун, ён, дапраўды, Грыгоры Распуцін ад Расейскай рэвалюцыі.

Крывавы, немаючы душы, чалавеканялюбца, трагічны Лео Троцкі, вужакадавіцель народа, кат чырвонай арміі, нячысты у грашовых справах і ў адносінах да людзей, будаўнічы найгоршага тыпа казармы, ён, што ставіць на калені, засекаіць розкамі і расстрэлівабць селян, ён перабольшыў гістарычных Мінаў, Рэнненкампфаў, Сяргеяў Раманавых і усіх іншых былых катаў і давіцеляў.

Валадзімір Ленін, шаман Расейскай рэвалюцыі, што выкархівае горкія ісьціны пасьля таго, як яны робіцца ужо вядомы народу, тэарэтык мешчанства і машыны, правадыр гэты варт свае сьпекулятыўнае партыі. Раманаў быў дурань, Керэнскі разумней, Ленін — самы разумнейшы з іх“.

Коштам крыві.

Ізноў засьпявалі аб волі.
Чырвоны захістаўся сьцяг,
Народ за народам з нядолі
Выходзе па брацкіх касьцях.
Старыя руйнуюцца троны,
Няма каралёў дзе падзець;
Усюды зьляцаць на кароны
Фрыгійскія шлычкі надзець.
Старыя руйнуюцца путы,
І крышацца скрозь ланцугі —
Чаканыя доўга мінуты!—
Народы выходзяць з тугі...

За дорага толькі купілі
Народы народны урад,
Крывёй бо стары затапілі
Як біліся з братам ды брат.
Мы біліся доўга брат з братам,
Мы біліся — покуль маглі,
Бо нашым хацелася катам
Здабыць сабе болей зямлі.
За рынкі для хвабрык, заводаў
Ішлі мы дла іх, багачоў.
Дык досіць нам гэтакіх зводаў,
Выходзе туман нам з вачоў!
Дык ходзе! І брацкія рукі
Шукае ваякі рука,
Забыўшы і гора і мукі,
Адкінуўшы сілу штыка..

Сьціхаюць ненавісьць і злосьці.
Ваякі,--за косы, за плуг!
Вырываць брацкія косьці,
Касіць акрываўлены луг!

АМЭРЫКАНЕЦ.

Заможны фэрмэр штата Гільлінойса, Максім Балазевіч, з дыліжансам ехаў з места дамоў, на фэрму.

Ужо пачынало змрочыць, калі пад'ехаў дыліжанс да бакавой дарожкі, што ішла ад шоссэ на фэрму. Балазевіч, чырвоны і разьюшаны ад гутаркі с падарожнымі, праехаў бы міма, каб батрак Язэп, што пільнаваў яго побач шоссэ пад старым дрэвам ля дрожак, не падбег і ня крыкнуў:

— Пане Балазевіч, стойце!..

Хурман спыніў коні. Папярэдняя парка тупацела нагамі і бразгала збруёю ніцярпліва сморгаючы вожкі; задняя была спакайней, і аграмадная, на вялікіх колах, з адчыненымі вокнамі, карэта стала. Памоцнік хурмана адкінуў драбінкісходні і палез па вузенькай лесьнічцы на вышкі адвязваць пакункі.

Прыемная вячэрняя прахалода гарнула с-пад прыгожых прыдарожных аллеяў і з бульбянога поля на брукаваную, роўную, нібы ток, віcокую дарогу. Лягчэй уздыхалі падарожныя, адзін пан Максім мала прыкмечаў, што ужо вечар і халадней; яму было душна. Мала прыкмечаючы людзей і ўсё, што сам робіць, ён каторы раз і з імі разьвітаўся і ўсё яшчэ гаманіў аб тое, нат' ня добра вымаўляючы ў абурэньню па-ангельску і ні клапоцячы аб тым:

— Не, містэр Крукс,—казаў ён: — гэта толькі нашая прызвычка і німагчымасьці стануць вышэй за яе... Раз я амэрыканскі грамадзянін, я не павінен і не маю права пазіраць на Амэрыку, як на нейкі этап на шляху вышуканьня лепшай долі ранейшай бацькаўшчыні.

А містэр Крукс соты раз запаліваў цыгару, бліскаючы на ганаровую грубую даму з гуткім пяром на шляпцы і с сабачкам-вужэлачкам на ўлонях, і на голенага сівога пана з даўгімі польскімі вусмі.

— Я-ж ні кажу, — соп ён: — што Амэрыка — гэта толькі мая магчымасьць багацець і выракляць на найлепшае у сьвеці маю ранейшую бацькаўшчыну, але ж маю поўнае права спагадаць людзям, сярод каторых жыў мой дзед і чыя кроў цячэць у ва мне. І гэта—калі я амэрыканец.

— Так, мой пане, так, — памагаў яму пан с польскімі вусмі; — а калі я пакінуў дзедаўшчыну толькі дзеля тое, каб знайсьці спосабы адрадзіць яе, то як я маю не спагадаць ёй,—што?..

— Ай, ня тое, ня тое, — хапаўся Балазевіч, — і я аб тым не спрачаюся, і я, можа, маю думку аб лепшай долі свае першае бацькаўшчыны, і можа... і можа іншы раз думаю і назад... туды, на бацькаўшчыну выехаць, але прынцыпіяльна — што гэта, што гэта? Хіба ня прывычка толькі будзённай несьвядомасьці думаць, што я от с тым лапікам на зямном клубку зьвязан навекі, што павінен клапаціць аб ім? Праз што? Праз прызвычку і ўспаміны, якія ня йдуць ужо з галавы І я, чалавек звычайны, слабы, я не магу тзмогчы гэных успамінаў, адарвацца саўсім, забыцца саўсім, калі мусіў пакінуць тэй лапік, мусіў эмігрыраваць. А каб я быў вышэйшы чэлавек, я здолаўба паслухаць розуму і забыцца і ня мучыцца праз дурное, чулае сэрца.

Ужо ён папрашчаўся трэцці раз; ужо хурман нарыхтуваўся ехаць, а Язэп, прывязаўшы багаж на дрожках, дзівіўся, што пан так зайшоўся. Нат' грубая дама ня мела болей цярплівосьці і праз сілу маўчала, а Максім усё яшчэ кіраваўся як найлепі перакавнаць тых.

— І вот дзеці, дзеці, што вырастаюць і гадуюцца тута-ка. Каб ім ні казаў пра тую бацькаўшчыну, ці яны б ведалі, што апрача Амэрыкі, ёсьць і яшчэ яна, і яшчэ аб ёй трэба клапаціцца?

Карэта загрымела па бруку. Заляскалі коні падковамі па каменьню. Памагачы хурмана вясёла памахаў пакінутаму пасажыру брылям. І тады Балазевіч угледзіў свае дрожкі, Язэпа і штовечар.

Ехалі моўчкі. Толькі спытаўся Язэпа, ці усё было добра без яго на фэр[illegible] і ці здаровы дзеці, і зноў маўчаў, пач[illegible]

Ня трэба патронаў, знарадаў —
Замнога панесьлі мы страт!
Задарага вельмі купілі
Народы сабе супакой:
Крывёй бо стары сьвет абмылі,
Як бераг балотны ракой...

З. Вохаць.

АПОШНІЯ НАВІНЫ.

Перад самым выхадам газэты мы даведаліся, што бальшавікі ля Вільні саусім разьбіты і ўцякаюць, кідаючы па дарозе аружжа, амуніцыю і рознае вайсковае багацьце. Колькі чаго захоплена польскім войскам, пакуль што не падлічана, але напэўна кажуць, што забраты арматы, кулямёты стрэльбы, колькі тысячаў палонных, пабіт і забрат панцырны поезд. Забітых і зраненых з боку непрыяцеля надта а надта многа.

УЧОРАШНЯЯ АБАРОНА ВІЛЬНІ.

Наш супрацаўнік з пэўнай польскай вайсковай крыніцы даведаўся аб апошніх бітвах за Вільню. Ад прадстаўніка вышэйшае польскае каманды, які ахвотна падзяліўся апошнімі навінамі з фронту ля Вільні, наш супрацаўнік пачуў вось што:

„Ужо 28-га красавіка даходзілі весткі, што бальшэвікі рыхтуюцца атакаваць Вільню, каб захапіць яе.

Бальшавіцкія сілы зьбіраліся на лініі Нямянчын — Падбродзе па дарозе з Дзьвінска на Вільню.

З гэтага разьвіўся першы акт барацьбы. 28-га зраньня нашыя палкі прымусілі бальшэвікоў адыйсьці у кірунку на Падбродзе.

Другі акт пачаўся у кірунку Маладэчна-Вільня у той-жа дзень а пятай гадзіны на паўдні.

Бальшавіцкая 17-я дзівізія, кінутая з Бабруйска, з артылерыяй і панцырнымі поездамі, пасунулася раптам на Вільню.

Наша мэта была задзержыць бальшавікоў датуль, пакуль ня будзе сьцягнена сюды войска, бо значная часьць яго была пад Нямянчынам.

Гэта й сталася на лініі Гура-Купрыянішкі.

29-га ураньні мы меліся тут пайсьці ў атаку, але бальшавікі пачалі атаку пярвей.

Аднак дзякуючы нашай артылерыі і пяхоце, бальшавіцкая атака не ўдалася, і мы узялі ініцыатыву у свае рукі.

Бальшавікі мусілі уцекаць.

Вільня у поўнай баспэчнасьці“

Марыя Сьпірыдонава уцекла.

Як паведамляюць газэты расейскіх левых эсэраў, цэнтральны камітэт гэнае партыі зрабіў пастанову, каб наснудзіць уцёкі вядомай лева-эсэраўскай правадыркі Марыі Сьпірыдонавай, бо бальшавікі зусім бы зьвялі яе са сьвету тым „санаторным“ рэжымам, на які Сьпірыдонава была засуджана бальшавіцкім трыбуналам.

Пастанова камітэту ужо споўнена.

Вывеў яе з так званага „Цугуннага Калідора“ адзін з яе вартаўнікоу, селянін Малахаў. Гэнага „чрэзвычайніка“ надта ужо мучыла сумленьне за яго працу, і знайшоўшы такую прычэпку, як вызваленьне Сьпірыдонавай, ён надумаўся адразу спакінуць сваё сытае катняе жыцьцё і пайшоў на сьмяротную рызыку.

У выпадку якой незадачы, Малахаў цьвёрда арашыў затуліць сваім трупам магчымасьць Сьпірыдонавай уцячы, узьняўшы страляніну і зьдзержыўшы гэтым варту. Апошнюю кулю ён пакідаў на сябе, каб ня трапіць жывому у кіпці надзвычайных катаў, якіх ён дужа добра знаў.

У цяперашні час Сьпірыдонава і Малахаў знаходзяцца у баспэчнасьці. Сьпірыдонава узноў завінулася каля партыйнай працы.

Уселякія весткі.

З конгрэсу аб міры.

Парыж. 28/IX. Склад сіл на конфэрэнцыі аб міры пачынае зьмяняцца. З аднаго боку завастрыўся конфлікт між Амэрыкаю і Італіяй, што ўзьняўся ў справе Рекі (Фіумэ), каторую італьянцы супроць жаданьням Вільсона ня хочуць пакінуць кроатам. Сягоньня Орляндо, прадстаўнік Італіі, пакінуў Парыж і паехаў у Рым. Ен прасіў урадава, каб саюзьнікі ўзялі на сябе абарону патрэб Італіі.

З другога боку зварочавае ўсіх увагу зьмена адносін конгрэсу да Нямеччыны, з каторай пачынаюць абходзіцца, як з раўнапраўным сябрам конгрэсу, даючы ім магчымасьць тэлефанаваць, тэлеграфа-

---

ваючы, што абурэньне спадае, баліць трошку галава і бярэ ніздавальненьне, на што гаманіў.

Ахінаў с поля зямельны жытні пах. Вялікія стагі сена паілі паветра араматам. Грады бульбы і буракоў без канца мітусіліся сярод сьціхлых на нач дрэў,— а ні радавалася гаспадарская душа.

— К чаму, на што? — думаў ён ні то аб гэтым багацці наўкола, ні то аб тым, што спрачаўся:—як ні спрачайся,— жывець кожны, як жывецца.

І быў пэўны, што нікому ня зьбіць яго з думкі. што трэба вялікім быць і усё парваць.

Жыў ён у Амэрыцы дваццаты год, куды прыехаў шчэ хлопцам разам з Эльзаю, дачкою лесапільшчыка-немца, да яе дзядзькі, фэрмера-амэрыканца. Як борзда прабеглі годы! Ажаніўся з Эльзаю, дзетак прыждаў, багацця прыдбаў, кіруе усёй фэрмай. Жыцьцё у Міншчыні, дома у бацькі, і потым на нямецкай лесапілцы у Шульца, ў панскім лесі,—усё гэта здавалася цяпер далёкім сном. Ня было каму пісаць лісты і не было ад каго мець іх. Шульц з Еўні выехаў у Прусію, бацькі паўміралі. Як борзда прабеглі гады!

Блізка фэрмы ішла на спатканьне жонка. Завінуўшыся у цёплую пуховую хвустку, стаяла на аллейцы і угледалася на дарогу.

Застанавіліся дрожкі. Балазевіч зьлез. Жонка падбегла і абшчапіла.

— Міленьні! Я выйшла страчаць,— прыпала да вуснаў.

— Дзякуй, Эльзачка,—ласкава прыгладзіў ён яе белакурыя валасы, што ніпакорлівымі кручастымі завітушкамі выбіліся, і падумаў: „А яна усё такая ж лятуценьніца ціхая, як і у першыя маладыя годы тут, на чужбіні“, — і пачуўшы нівыразную кукобасьць да яе, прыемна-дэлікатна абхапіў за плечы і павёў на ганак.

— Макся! Лёвачка і Галінка пазаснулі, а чакалі, чакалі таты..

У атказ, ён пацалаваў яе у круглыя, сінія, быць налітыя сьлязьмі і крышку лупаценкія вочы, так не падобныя да воч їхных вясковых дзяўчат і гэтак яго зманіўшыя там, у Міншчыні.

Стары гаспадар, бязьдетны дзядзька Эльзы, яшчэ хадзіў па двару, схіліўшыся да свае качарэжкі махрамі трубкі, і прыветна стрэў іх. Роўна паздароўкаўся з ім Максім і дастаў с кішэні нумэр „Der Tag.“.

— Добра зьездзіў, Макс? — спытаў стары, хаваючы любімую газэту.

— Усё добра, — адказаў і падумаў: „На душы ня надта добра“.

Прайшоў у пакой і пачаў раздзявацца і мыцца. Гукнуў з двара Язэпа і даў новенькую польскую кніжку, а сабе на столік начавы у спальні палажыў „Аб бацькаўшчыні і нацыяналізму“ і загадзя запэўняў сябе, што навін там ля сабе ня знайдзе.

За вячэраю, калі селі за стол, стары важна распасьцёр газэту побач талеркі, і відаць было, што яму трэба пагаманіць с пляменнікам аб сусьветных справах.

Гаварылі звычайна па ангельску, але Эльза да мужа, калі заставаліся адны, гаварыла па беларуску, быццам даводзячы, што яе душа блізка яму. Яна вырасла на лесапілцы у Еўні і тут, на амэрыканскай фэрмі, часта сумавала і нат тужыла па тэй краіні ці па сваёй моладасьці.

— Максінька,—часам казала яна,— Бог і з ім с тым багацьцем і с тэй воляю: паедзем назад у Міншчыну.

— Што ты там згубіла?—пытаў ён.

— Макся! Ну, я-ж там узрасла, цябе там пакахала.

— Радзілася ты ў Прусіі, а калі жыла на Беларусі, дык вот жывеш і ў Амэрыцы.

— Макся! Ну, то-ж твая бацькаўшчына.

М. Гарэцкі.

(Далей будзе).

ваць у бацькаўшчыну, свабоду рухаў і г. д.

Сягоньняшняе „Echo de Paris“ кажа, што мір падыктованы расплываецца, як мыгла. Конгрэс нічога не пастановіць бяз згоды немцаў.

Большавізм у Польшчы.

Варшаўскія газэты паведамляюць, што польскія большэвікі цяпер у Варшаве зробілі зьезд. На зьезд прыехалі большэвікі з важнейшых і найболын прамысловых мест Польшы, ёсьць навет прадстаўнікі з Расеі, Вэнгрыі і Нямеччыны.

Газэты кажуць, што галоўная мэта зьезду прыгатаваць разрухі ў Польшчы на 1-га мая. З гэтай-жа мэтай шырацца большавіцкія проклямацыі і зьбіраецца аружжа. Есьць думка ўзноў зробіць у Варшаве зьезд дэпутатаў работніцкіх рад з усяе Польшчы.

Панская рэформа.

Чэскія газэты паведамляюць, што камісія чэскага нацыянальнага сойму разглядала зямельную рэформу ў Чэхіі.

Камісія пастанавіла, што паном можна пакінуць найбалей па тысячы маргоў зямлі. За забраную зямлю дастануць плату толькі тыя, аб каторых будзе даведзена, што яны ня выступалі проціў чэска-славацкай рэспублікі.

Паўстаньне сялян.

На у Украіне ўзьнялося паўстаньне сялян проці большэвікоў. Зносіны чыгункай перарваны, масты на Ісяэню і Цецераве паруханы. Дагэтуль паўстаньне абхапіла 30 воласьцяў. Тульскія большавіцкія палкі перайшлі на старану паўстанцаў. Паўстанцы занялі Кіеў, пры гэтым на прадмесьці Падольле была заўзятая бітва. Якія адносіны паўстанцаў да Петлюры, няма ведама.

Большэвізм у Англіі.

У апошнія дні ў Англіі арыштавалі і пасадзілі ў турму балей за 100 большэвіцкіх агітатароў.

У ВІЛЬНІ.

Беларускія рукапісы у небясьпецы.

Беларускі адзел пры бальшавіцкім камісарыяце народнае асьветы маніўся выдаць найбольш патрэбныя школьныя, навучныя і другога характара беларускія кніжкі, на што былі ассыгнаваны грошы. Рукапісы пасьля прагляду Беларускім Навуковым Таварыствам былі зложаны у аддзелі асьветы.

Цяпер пры новай польскай уладзе беларусы зьвярнуліся да палітычнага каміссара пана Юра Осмолоўскага просячы дастаць гэныя рукапісы. Пан Осмомоўскі вельмі прыхільна прыняў прасіцелёў і запэўніў, што гэта будзе зроблена, даўшы ліст да пана Яна Пілсудзкага, ад каторага залежыць гэтая справа.

Але, як паказваецца, добрая воля і прыхільнастць пана Осмолоўскага да беларусаў ня мае значэньня у пана Яна Пілсудзкага, каторы сказаў, што пусьціць у бышы аддзел асьветы нікога ня можа. рукапісы тымчасам могуць быць зьніштожаны, а друкаваньне ужо ня можа ісьці бяз іх далей.

Праца колькіх людзей для беларускага рароду можа прапасці, і гэткая шкода бадай што і ня зьверне ўвагі яго вяльможнасьці пана Яна Пілсудзкаго, так сама поўне прыхільнаго беларусам...

1-е мая.

Пакуль у Вільні была Радная ўлада работнікі рыхтаваліся сьвяткаваць 1-е мая.

Цяпер нічога ня чуваць.

Гэткае бяздзеіньне на'т сьвядомай часткі мястовага пралетар'яту зробіць тое, што пралетарскае сьвята мінецца у Вільні зусім ніяк не адзначаным.

Тэлеграмы з Варшавы.

З пэўнай крыніцы маем вескі, што за якіх два дні у Вільню пачнуць рэгулярна прыходзіць тэлеграмы П. Т. А. з Варшавы.

На чыгунцы.

Аб агульным палажэньні на чыгунцы можна пакуль што сказаць некрасаўскім вершам „Вот придет барин, барин нас рассудит“. Як паведамляюць газэты, гэны „пан“ ужо едзіць з Варшавы (як калісь прыежджаў з Масквы). Кажуць, што бальшавіцкія штаты служачых будуць значна зьменшаны; зволненыя асобы будуць лічыцца „кандыдатамі“. Быў, кажуць, прыкмецен кірунак звальняць ад службы тых, што ня ведаюць польскай мовы, але з нейкай прычыны гэты кірунак зрабіўся мякчэйшым.

Сьпісаньне.

Дзеля справядлівага, акуратнага ды найхутчэйшага раздзелу жыўнасьці між усім насяленьнем г. Вільні, будзе зроблена сьпісаньне жыхароў.

Яшчэ аб польскай мове.

На нашую вестку ў № 1 аб тым, што польская окупацыйная ўлада будзе прымаць на службу толькі ўмеючых польскую мову, польская газэта „Nasz Kraj“ у № 7 адказвае, што гэта не адпаведае таму што ёсьць. Тымчасам яшчэ ўчора наш супрацаўнік меў гутарку з сябрам Беларускае Рады, ад якога даведаўся, што надовічы камісар „усходніх зямель“ п. Юры Осмолоўскі, заявіў бышым у яго прадстаўніком Рады, што будуць прымаць на службу ў розныя урады толькі ўмеючых па-польску. Пры гэтым п. камісар сказаў, што якраз гэтак рабіла і нямецкая окупацыйная ўлада. Дык каму тады верыць: пану камісару ці „Naszamu Krаju“?

Справа тут ня ў спрэчках, а у тым, каб гэтая вельмі шкодная для вялікай большасьці мясцовага насяленьня пастанова ці жаданьне ўлады не праводзілася ў жыцьцё.

Трэба яшчэ адзначыць, што ў нас напісана аб інтэлегентных работніках, а ня проста аб работніках, як піша „Nasz Kraj“.

„Літоуска-беларуская“ дзівізія.

Разьлеплены абвесткі на вуліцах і пішуць польскія газэты аб тым, што пачата арганізацыя якойсь „літоуска-беларускай“ дзівізіі. Яшчэ нядаўна няма ведама чаму чырвоная армія таксама называлася, «беларускай».

Чаму гэтая новая дзівізія мае звацца літоўска-беларускай, нас вельмі дзівіць, бо, як мы даведаліся, Беларуская Рада і наагул ніякая беларуская арганізацыя ў формованьні яе ўчасьця ня прыймаюць.

Як падобна!

У ўрадавай мове польскай окупацыйнай улады окупаваныя польскім войскам беларускія землі названы „усходнімі землямі“. Прыпомнім што калісь маскоўскі ўрад называў Беларусь „заходнім краем“, а нядаўны нямецкі «Obost».

СХОД ПАНОУ.

У нядзелю, 27-га красавіка, адбыўся у Вільні вялізарны сход паноў - памешчыкаў, на каторым разгледаліся справы іх маёнткаў і хваляваранай службы. На сходзе выказаўся праўдзівы патрыатызм кішані. Пан Бароўскі здаваў рэляцыю аб палітычным момэнці у Польшчы і заахвочываў паноў, каб павялічылі пэнсіі сваім батраком. Паны адмовіліся, паясняючы, што маёнткі зруйнаваны, даходу німа і ня будзе, а прынятыя у Польшчы нормы іх не абавязваюць. Сход меў чыста грашова-панскі характар і ні да чаго, апрача некалькіх нацыянальна-польскіх пажаданьняў, ні прыйшоў.

———

Горадзеншчына.

Беларускія газэты.

„Беларусь“, нацыянальна - палітычная газэта, выходзіць два разы у тыдзень: у нядзелю і сераду. Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Гродна, Саборная вуліца, д. № 23. „Беларусь“—орган Цэнтральнай Беларускай Рады Гарадзеншчыны.

„Бацькаўшчына“, беларускі соцыялістычны тыднёвік, выдаецца пры супрацоўніцтве вядомых беларускіх палітычных дзеячоў, пісьменнікоў і культурных работнікаў. Адрэс рэдакцыі і канторы: Гродна, Сафійская вул., 26.

Сьвяткаваньне.

25-га сакавіка г. г., з прыпаду гадаўшчыны аб'яўленьня незалежнасьці Беларусі, у памяшчэньні Беларускага клюбу адбылася у-вечары гарбата, на каторую былі запрошаны беларускія дзеячы, вучасьнікі вучыцельскага зьезду і шмат іншых гасьцей. Старшыня Цэнтральнай Рады П. Аляксюк прачытаў устаўную грамату Рады Рэспублікі, пасьля чаго быў прапеты беларускі нацыянальны гімн. З прамовамі выступалі Старшыня, грам. Квяцінскі, прадстаўнік Беларускага Камітэту грам. Натусэвіч і інш.

Хрысьціянская грамада.

У Горадні заснавалася беларуская хрысьціянская Грамада.

Прафэсыянальныя саюзы.

Паміж горадзенскіх беларусаў-работнікаў з'арганізаваны прафэсыянальныя саюзы: чыгуншчыкаў, працаўнікоў почт і тэлеграфу, працаўнікоў розных грунтавых дарог.

Чародны нумэр выйдзе у пятніцу.

Рэдактар і выдавец

I. Вайцяховіч.